

SANMAT 122

SANAT ÇEVRESİ

ARALIK 1988
2000 TL. (KDV Dahil)

RESİM. HEYKEL. DEKORATİF SANATLAR. MİMARLIK. TİYATRO. SINEMA. TV. FOTOGRAF. SANAT OLAYLARI.

CANDEĞER FURTUN VE SERAMİK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

ÖZER KABAŞ

Bir sergi öncesinde sayın dostumuz Candegör Furtun'un seramik atelyesinde konuk oldum. Sergisine hazırlık sürecinde yeni işlerini görmek ve incelemek fırsatını ve şansını yakaladım. Uzun süre konuştuk ve paylaştığımız bazı konuları heraherce açmaya çalıştık. Ayrıca atelyeyi yeniden gezdim. Bu çalışma mekanında kil hazırlama bölümünden sır hazırlama bölümüne geçmek deneysel sır plaklarını izlemek, kendini yüksek pişirme bırakmış renklerin kontrollü kaderciliği bir ressamın yaşadığı birebir renk ilişkisinden çok farklı birşey. Seramik fırınının görkemli ve maderşahi "bensiz olmaz" hali yapıtları algılamamıza daha çok yardımcı oluyor. Atelye raflarına dizilmiş olan bitmiş yapıtlar bizde bir zanaat atelyesi dizgesinden çok işini çok ciddiye alan bir Plastik Sanatçının teknolojiyi önemsiyerek iyi işler yapılabileceği inancını taşıdığını gösteriyor. Bir serginin profesyonelce hazırlanışındaki mutfak sürecini yakalamak insanın hem hoşuna gidiyor, hem de belli belirsiz tedirginlikler yaratıyor. Bu spontane sıcaklık ve süreklilik Galeriyeye konduğu zaman kendini duyurabilecekmi acaba. Bu uğurda, bazı durumlarda, Galerileri kendi atmosferlerinden çıkarmakta yarar olabilir.

Candegör'in kil plaklardan oluşmuş yeni figüratif yüksek rölyeflerine bakarken, soyuttan başlayarak gerçek yaşamla ilgili imgesel ağırlık merkezlerinin değişimi ve alan değiştirmesi seramik sanatıyla yıllardır oluşturduğumuz algı, sezgi ve sevgi birikimini yıpratmıyor.

Heykelden farklı olarak seramik sanatında bizi kesintisiz olarak etkileyen unsurlar nedir acaba diye yeniden aklımıza geliyor. Yaş. yar

parlak ve son derece çekici kil plaklar sanatçının elinde belli bir ağırlıklılık içinde biçimlenirken ve çağın gereği belli ataklar yapıp mekansal formlara dönüşürken binlerce yıl önce şerit ve tornayla yapılmış soylu çömleklerin mirasını bırakmak istemiyor gibi bir tavırları da var.

Asırlarca, dönerken ve devinirken ve kıvrılıp ufak mekan parçalarını yakalayıp hapsederken oluşturdukları gerilimli ve estetik biçimler bunun bilincinde olan sanatçılarda kendini hep duyurmuştur. Bu tür bir estetik kaygıyı Candegör'in soyut rölyeflerinde de algılamışızdır. Bu temel seramik estetiğinin ve inadının içinde hiç değişmeyen başka bir soyluluk da

CANDEĞER FURTUN, Amerika'da Craft Center'da torna başında. (1963)

var. Bu plastik değer taşıyan plakları isteyerek pişirmeye terk etmek gibi güzel ve olumlu bir teslimiyet çilik.

Konuşmamızın başka bir bölümünde, sergi gündeminde olmasa bile, Candegör'e torna olayının bazı yönlerini sordum. tornayla senelerce çalıştığını söyledi. Gerçek bir sanatçı gibi yaklaşıyor olaya. Gerçek torna çekmenin bedensel, ruhsal ve zihinsel bir bütünlük içinde nefes kesici oranda dinsel ve törensel bir eylem olduğunu vurguluyor. Zamanında çok yapmış olduğu TORNA'nın bu ara kullanmasa bile bir "ikinci doğa" niteliğinde içinde var olduğunu kabul ediyor.

Furtun'un yeni yapıtlarında yaş seramik plağın dıştan içe ve içten dışa olan mekansal hesaplaşması figürlere heykel rölyeflerde alıştığımızdan başka bir mesaj vermek istiyor gibi bir iletişim. Erken bir dönemde olsa bile bu görüş; figüre yönelirken, önlü arkalı bir duygu, figürü oluştururken seramik sanatının ana özelliğinden taviz vermemek gibi gerilim yaratan bir durum.

Bu duygunun ne olduğunu çözmek için Candegör'le başka bir seansa biraz daha konuştuk. Ben Heykelerde Bologna ekolünden söz açtım. Bu heykel ekolünün varlığı ve kökeni belki Etrüsklere kadar dayanıyor. Biz Ortaçağ, Rönesans ve bugüne kadar gelen kil heykel örnekleriyle tanıyoruz bu ekolü. Bir kil kütlesinden heykel oluşturuyorlar ve sonra uygun bir yerinden boşaltıp pişiriyorlar. Sırlama veya boyama heykelsi ifadenin gereksinmelerine göre istenirse uyguluyor. Kil heykeldeki boşaltma ve pişirme olayı hafiflik, taşınabilirlik ve kalıcılık açısından önemli. İç ve dış boşlukların karşıt ve tamamlayıcı biraradalığı bu yapıtlarda yok. G. Manzu'da bir ara böyle si heykeller yapmıştı. Ne kadar önemli yapıtlar olursa olsun kimse bu heykellere, herhangi bir literatürde, seramik sanatının bir ürünü